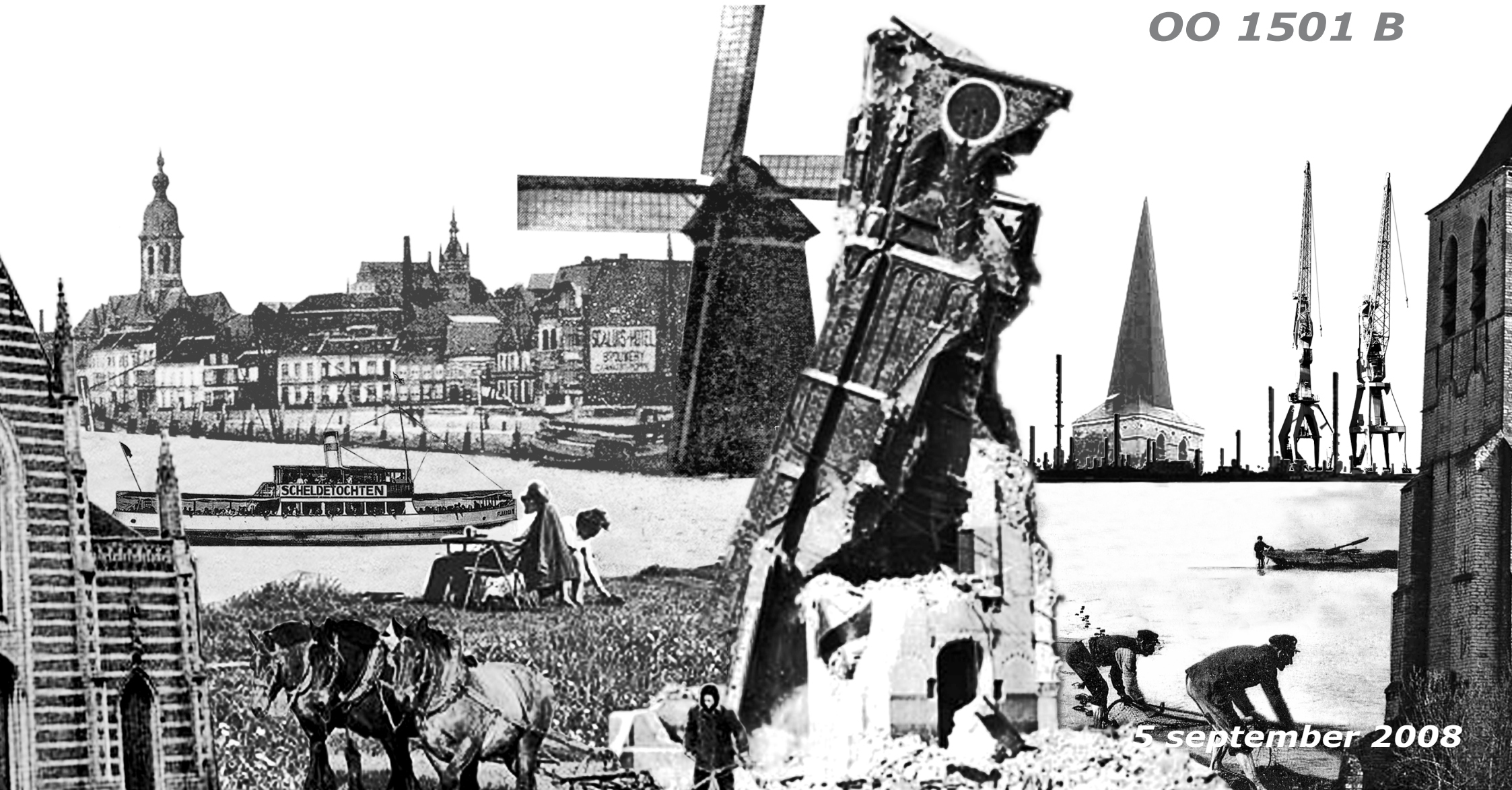

Fossiel van de Polder

2e Sluis Waaslandhaven

OO 1501 B

5 september 2008

Inhoud

pag 4

I

Analyse

pag 8

II

Haven in de polder - Polder in de haven

pag 12

III

Fossiel van de Polder

pag 18

IV

Masterplan

pag 27

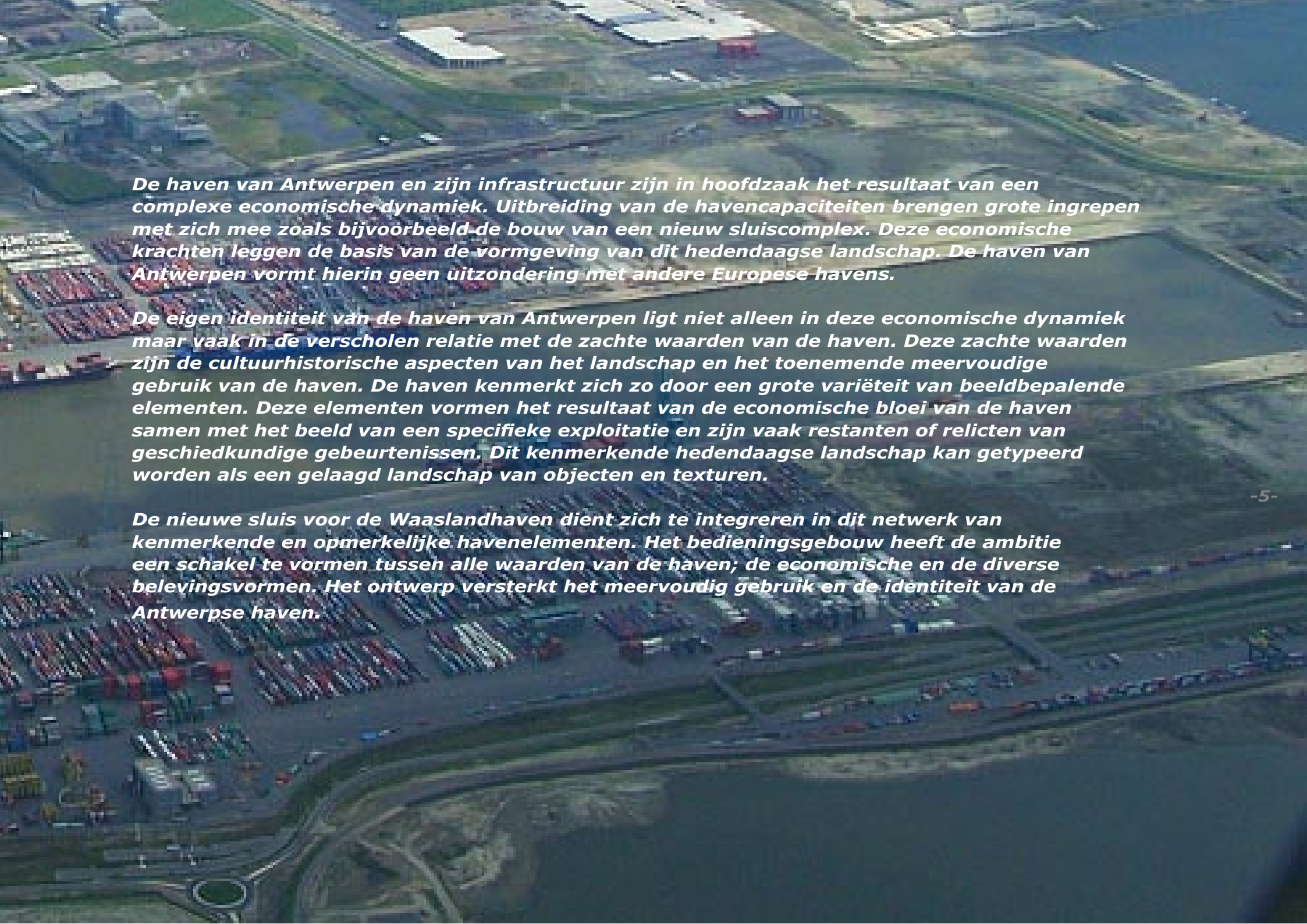
V

Architectonische synthese

An aerial photograph of a port area. In the foreground, there are several large cargo ships docked at a pier, with numerous colorful shipping containers stacked in neat rows on the ground. In the background, there is a large industrial facility with various structures and pipes. A large, white, bold letter 'I' is superimposed over the center of the image.

I

Analyse

De haven van Antwerpen en zijn infrastructuur zijn in hoofdzaak het resultaat van een complexe economische dynamiek. Uitbreiding van de havencapaciteiten brengen grote ingrepen met zich mee zoals bijvoorbeeld de bouw van een nieuw sluiscomplex. Deze economische krachten leggen de basis van de vormgeving van dit hedendaagse landschap. De haven van Antwerpen vormt hierin geen uitzondering met andere Europese havens.

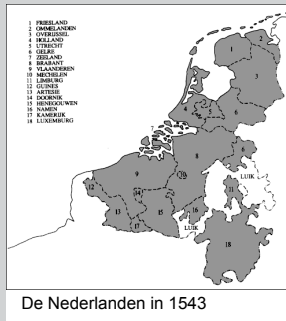
De eigen identiteit van de haven van Antwerpen ligt niet alleen in deze economische dynamiek maar vaak in de verscholen relatie met de zachte waarden van de haven. Deze zachte waarden zijn de cultuurhistorische aspecten van het landschap en het toenemende meervoudige gebruik van de haven. De haven kenmerkt zich zo door een grote variëteit van beeldbepalende elementen. Deze elementen vormen het resultaat van de economische bloei van de haven samen met het beeld van een specifieke exploitatie en zijn vaak restanten of relictten van geschiedkundige gebeurtenissen. Dit kenmerkende hedendaagse landschap kan getypeerd worden als een gelaagd landschap van objecten en texturen.

De nieuwe sluis voor de Waaslandhaven dient zich te integreren in dit netwerk van kenmerkende en opmerkelijke havenelementen. Het bedieningsgebouw heeft de ambitie een schakel te vormen tussen alle waarden van de haven; de economische en de diverse belevingsvormen. Het ontwerp versterkt het meervoudig gebruik en de identiteit van de Antwerpse haven.

Nieuwe handelsroute via de Schelde

1300

Gevolge van deze route ontstaan de stadsagglomeraties Gent en Antwerpen langs de Schelde

De Nederlanden in 1543

Gouden eeuw voor Antwerpen

1600

Vijftig jaar na de brand in Antwerpen, keert politieke en economische voorspoed terug en begint de aanloop naar de gouden eeuw, waarin Antwerpen op elk vlak een wereldstad wordt

De onafhankelijkheidsverklaring van 1830 betekent een afscheuring van Nederland. De vrijheid van de Schelde wordt door de Belgische staat permanent afgekocht

Ontwikkeling van de scheepvaart

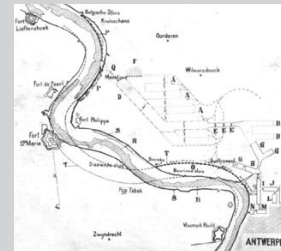
1800

Bonapartedok

Keizer Napoleon laat het Bonapartedok bouwen als een 'Gericht pistool op Engeland' Dit Dok is vooral van militair belang

Schelde eigendom Belgische staat

De vijf kilometer lange kaaimuur langs de Schelde wordt aangelegd, evenals de dokken en de Kruisschanssluis. De Schelde wordt uitgebaggerd om zeeschepen elk moment toe te laten

1811

Ontwikkeling haven van Antwerpen

Overstroming Melsele polder

1953

Bouwen aan het landschap van morgen

Vanuit de ambitie om aan te sluiten bij de kenmerkende eigenschappen van de haven van Antwerpen is het noodzakelijk stil te staan bij het ontstaan en het evolutieproces van de haven. De specifieke vorm en beleving van het havenlandschap kent zijn resultaat uit een opeenvolging van ingrepen en gebeurtenissen door de tijd heen. Dit ging niet zonder slag of stoot. De bouw van het sluiscomplex vormt een punt op deze evolutielijn en is in staat een dialoog te vormen tussen verleden, heden en toekomst. Het ontwerp voor het sluiscomplex draagt zo ook bij aan het landschap van morgen.

Aangetaste delen van de overgestroomde polder werden in de jaren '60 onteigend opgehoogd en ter beschikking gesteld van industriële bedrijven

360m x 48m x 12,5m

Dit grootste getijdendok ter wereld kan per jaar 6 miljoen containers lossen.

500m x 68m x 17m

1960

Uitbouw industrie linkeroever

1964-1967

- 1964 - Afbraak Lillo
- 1965 - Afbraak Oorderen
- 1965 - Afbraak Oosterweel
- 1966 - Afbraak Wilmarsdonk
- 1967 - Zandvlietsluis
500m x 57m x 13,6m

1979

Kallosluis

Berendrechtsluis

1989

500m x 68m x 17m

2005

Ontwikkeling Deurganckdok

Afbraak Doel
2008

2013

2e Waaslandhavenluis

II

Haven in de polder - polder in de haven

Het beeld van de haven als hedendaags landschap is hoofdzakelijk ontstaan door de pragmatiek van de havenwerken. De uitbreiding van de haven met zijn talrijke dokken inclusief optimale circulatie en voldoende ruime opslagcapaciteiten langs de kades hebben op een grote schaal het landschap herschikt. De krachten van de economie hebben het oorspronkelijke landschap van polders en dijkstraten omgevormd tot een opmerkelijk schouwspel van objecten en texturen.

De structurering van het landschap met grachten, dijken en polders als beeld van drooglegging en beheersing van het land hebben plaatsgemaakt voor een ander beeld van trots. Een indrukwekkend economisch kloppend hart met sterke identiteit en van nationaal belang. Op verschillende wijze hebben zowel het historische landschap als het hedendaagse landschap een sterke aantrekkingskracht op gebruikers en bezoekers

Een groot aantal polders en een vijftal polderdorpen zijn opgeofferd voor de werking en uitbouw van de haven. De overblijvende relictten van de oude land- en dorpstructuren in relatie met de wereld van kranen en containers vormen vandaag een sterk beeldmerk van de haven. Oude forten, een bommenrij, een kerktoren,... vormen een surrealistische dialoog met schepen, kranen en containers.

De verscheidenheid aan beelden uit verleden en heden dragen bij tot de eigen identiteit van de haven. De haven heeft zijn relatie met de context nooit verloren.

Niettegenstaande zijn deze oorspronkelijke landschapsstructuren, relictten en boeiende dialogen schaars. Ze vormen de ankerpunten van het verleden in het heden. Ze vormen een herinnering aan de offers die gegeven zijn uit collectief belang. Ze hebben een grote cultuurhistorische waarde voor de toekomst.

-10-

Haven in de polder

Polder in de haven

III

Fossiel van de polder

Niettegenstaande de sterke contrasten tussen het hedendaagse en het historische landschap in beeldvorm bestaat er een laag van kenmerken die beide tijdperiodes gemeen hebben en eigen zijn aan dit gebied. Deze laag is niet specifiek een beeld maar raakt eerder de ervaring, het gevoel van de plaats. De weidsheid en horizontale gelaagdheid, de polderlucht, de wind, de anekdotes, de herinnering. Deze karakteristieken vormen de inspiratiebron voor de inrichting van het sluiscomplex

Perspectief op de verloren geschiedenis

Vanuit de herinnering en met respect voor de geschiedenis wil het sluiscomplex ervaringen vastleggen. De interne corridors, de circulatieruimtes, vormen perspectieven naar de verloren dorpen. Projecties, relictten en kunstwerken verankeren het verleden. De zichtcorridors en perspectieven vormen de dialoog tussen heden en verleden. Deze zichtcorridors vormen samen met de verticale vide een Piranesiaanse 'open' ruimte die in zijn belevingsvormen in verbinding staat met 'de polder'. Het Klokkenhuis.

POLDERLUCHT

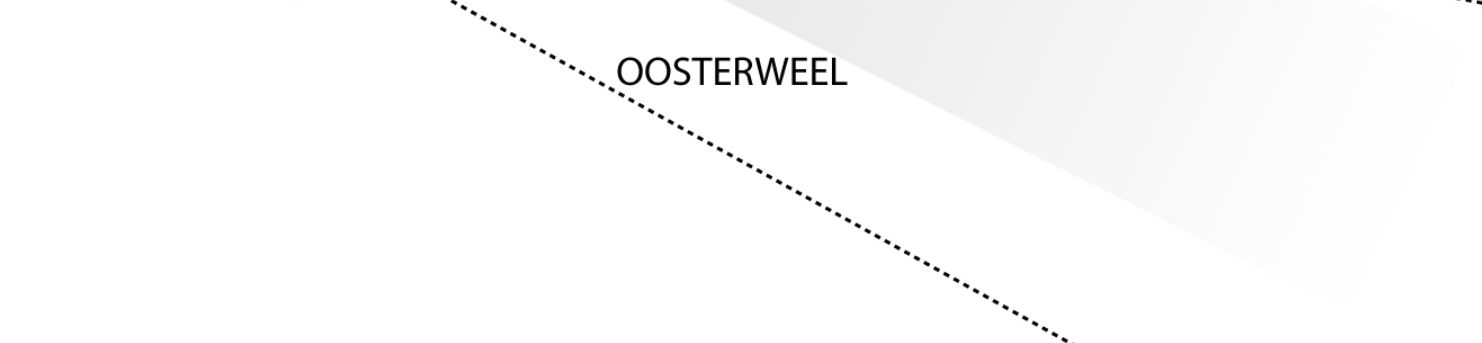
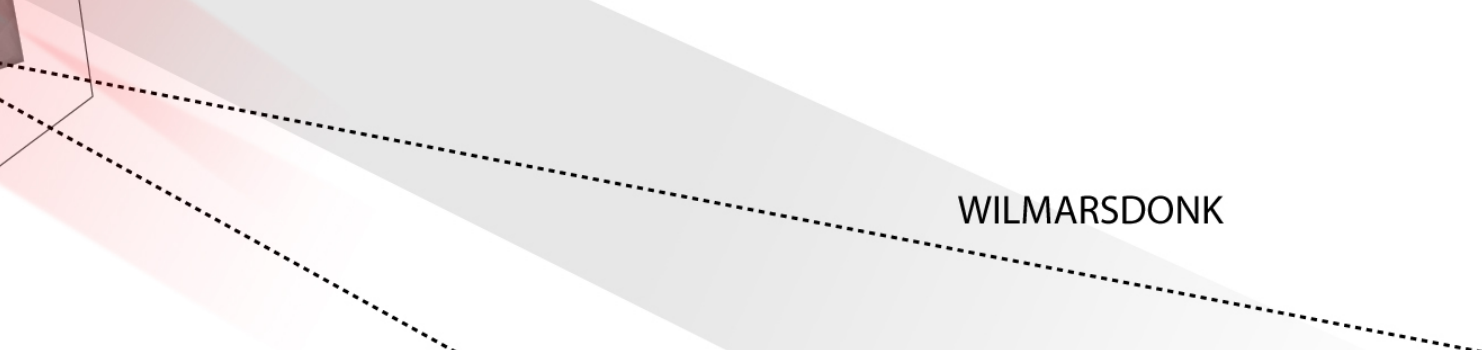
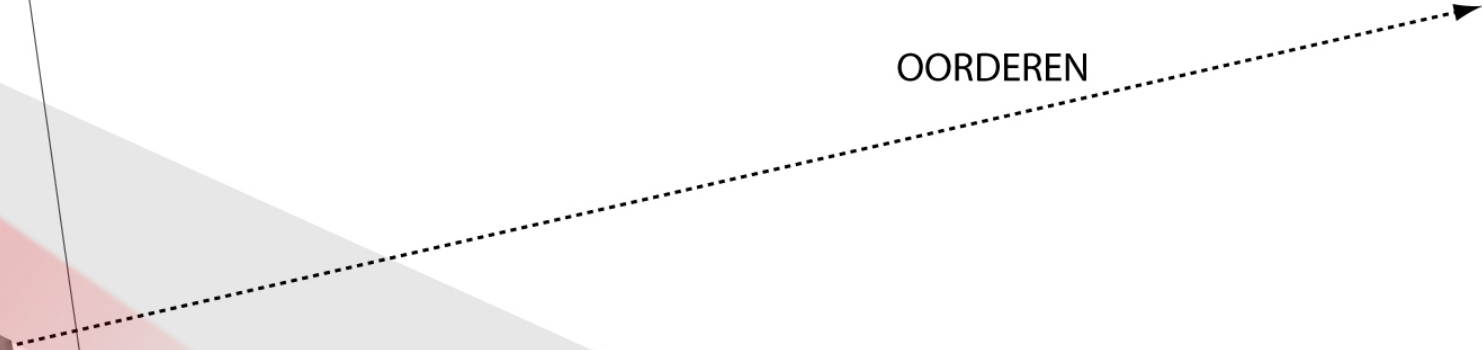
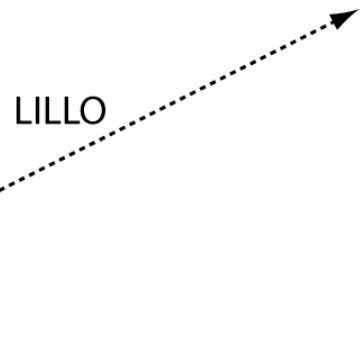
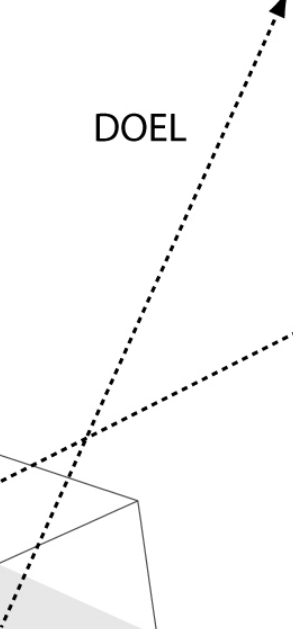
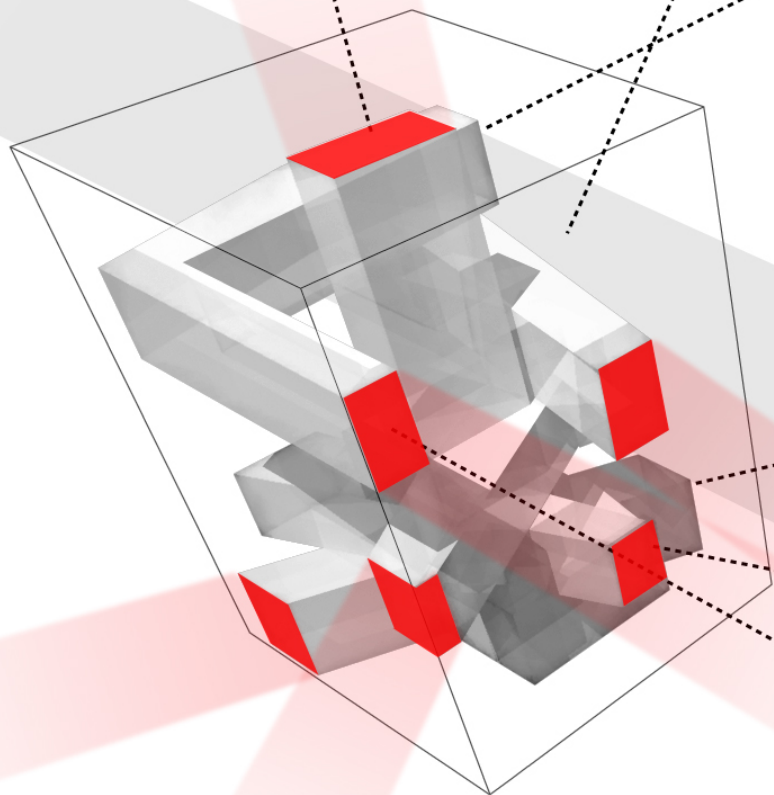
DOEL

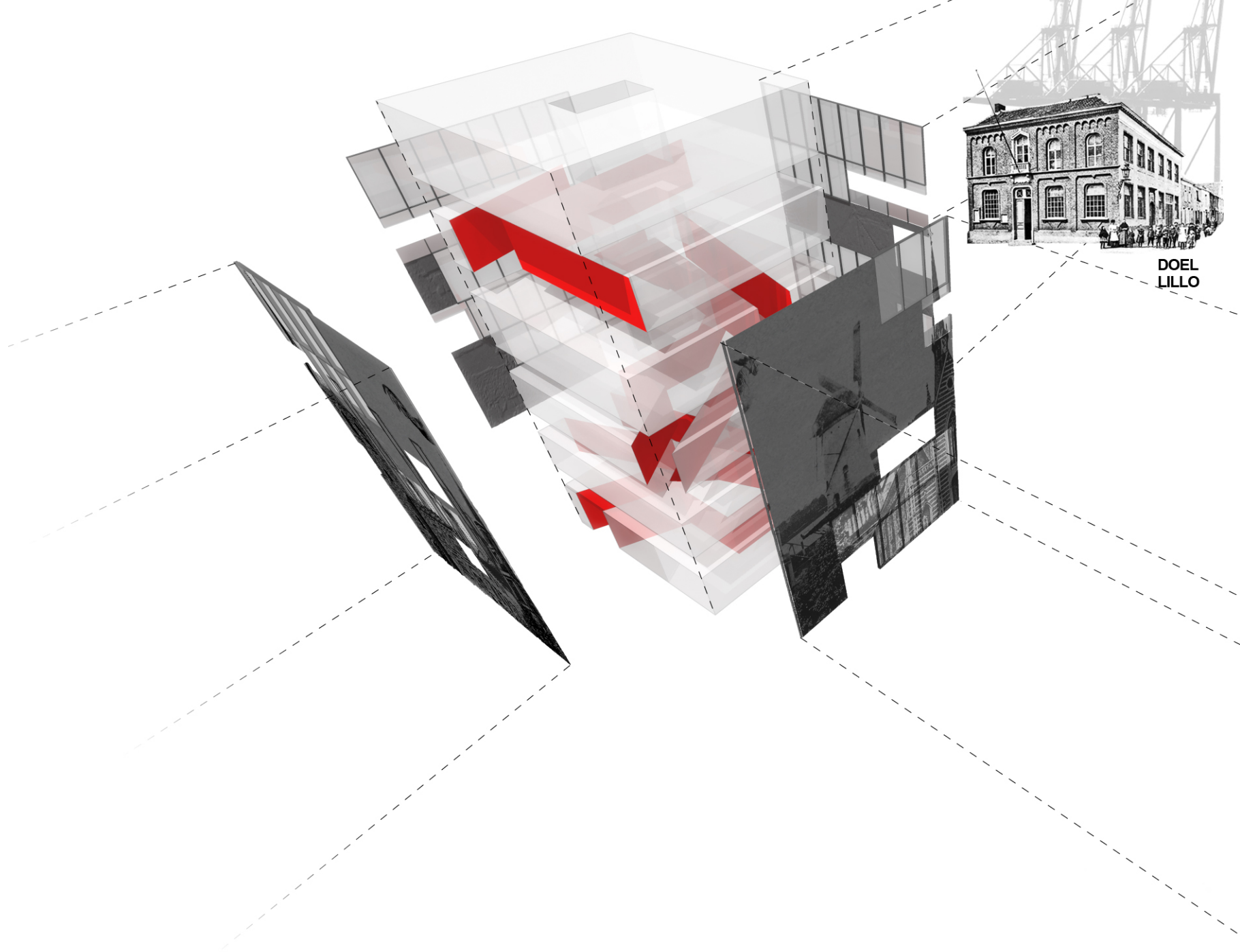
LILLO

OORDEREN

WILMARSDONK

OOSTERWEEL

DOEL
LILLO

...met beelden uit het verleden.

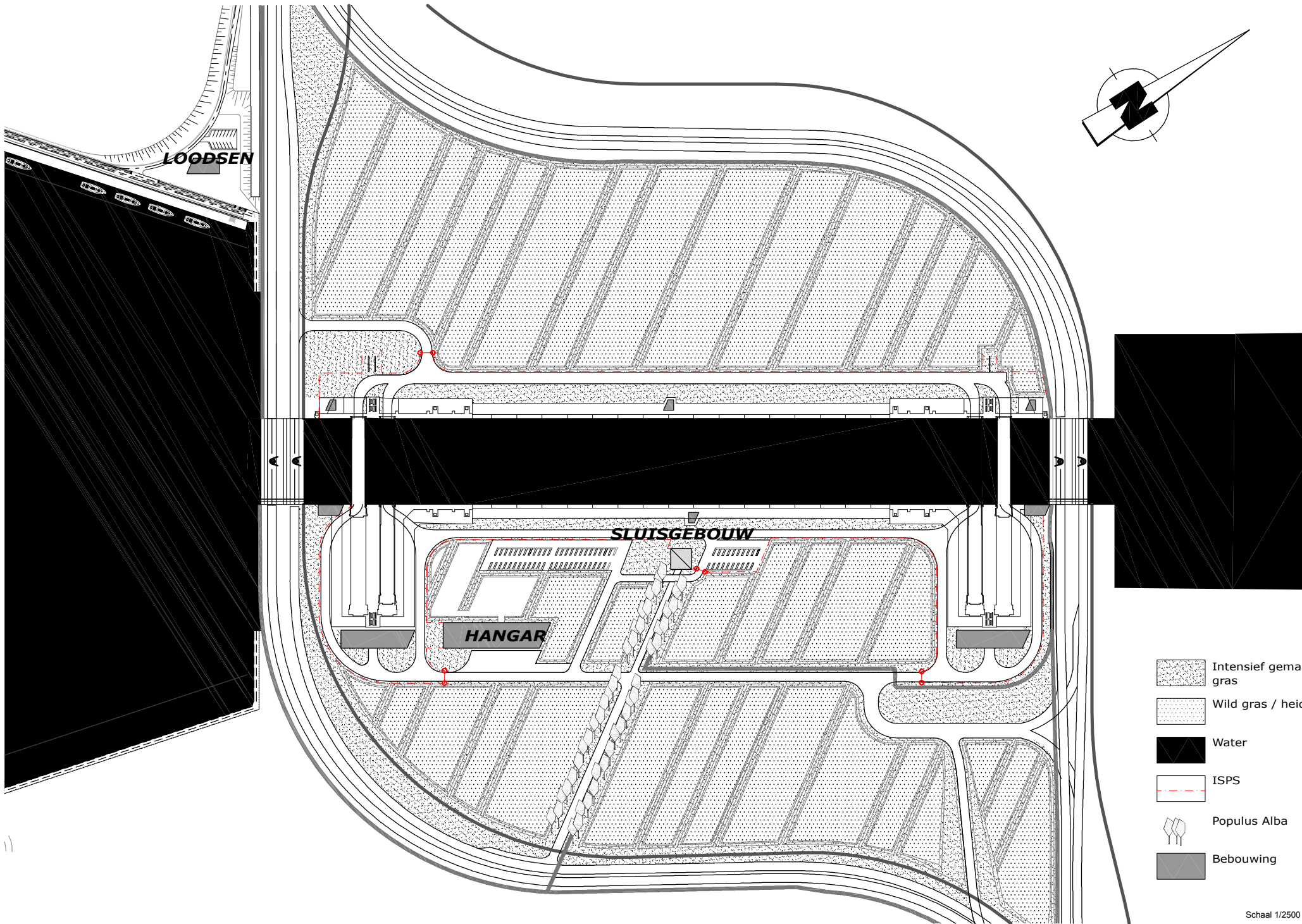
De herinneringen aan de dorpen Lillo, Oorderen, Wilmarsdonk, Oosterweel en Doel worden symbolisch weergegeven door projectie van oorspronkelijk ludieke gebouwen, kerken, ornamenten en beelden uit de respectievelijke polderdorpen. Het sluisgebouw vormt zo een fossiel van de polder

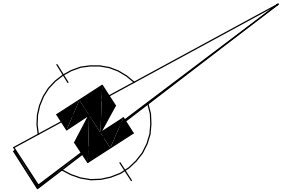
OORDEREN
WILMARSDONK

IV

Masterplan

LOODSEN

-19-

SLUISGEBOUW

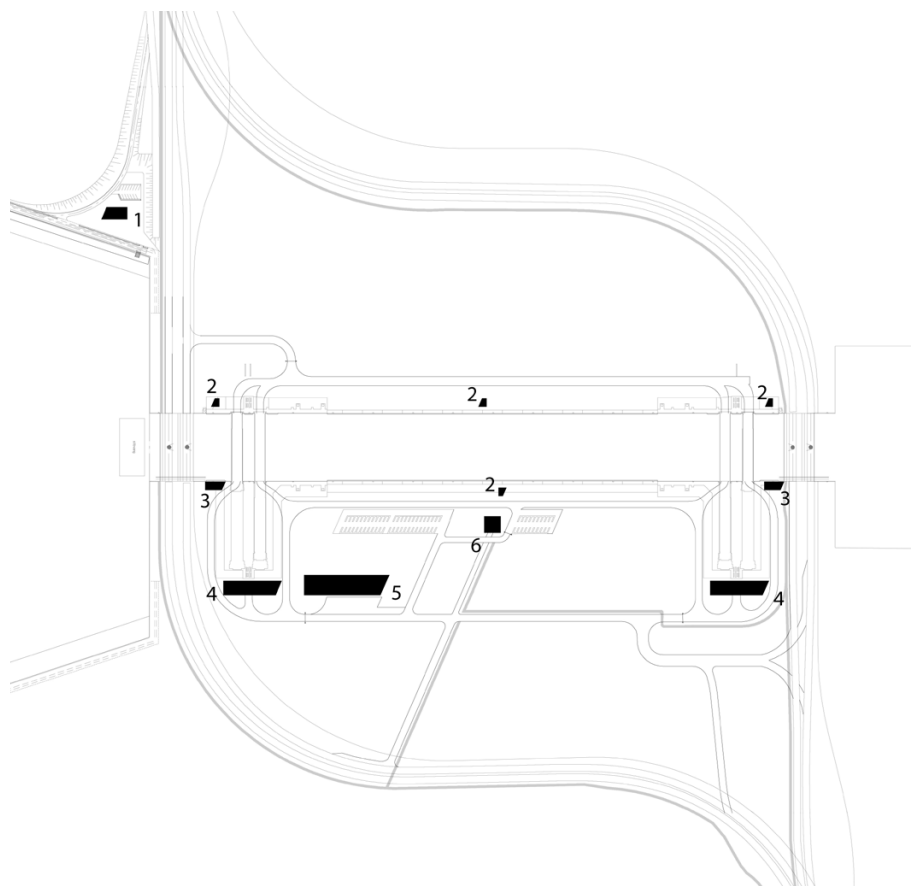
HANGAR

- Intensief gemaaid gras
- Wild gras / heide
- Water
- ISPS
- Populus Alba
- Bebouwing

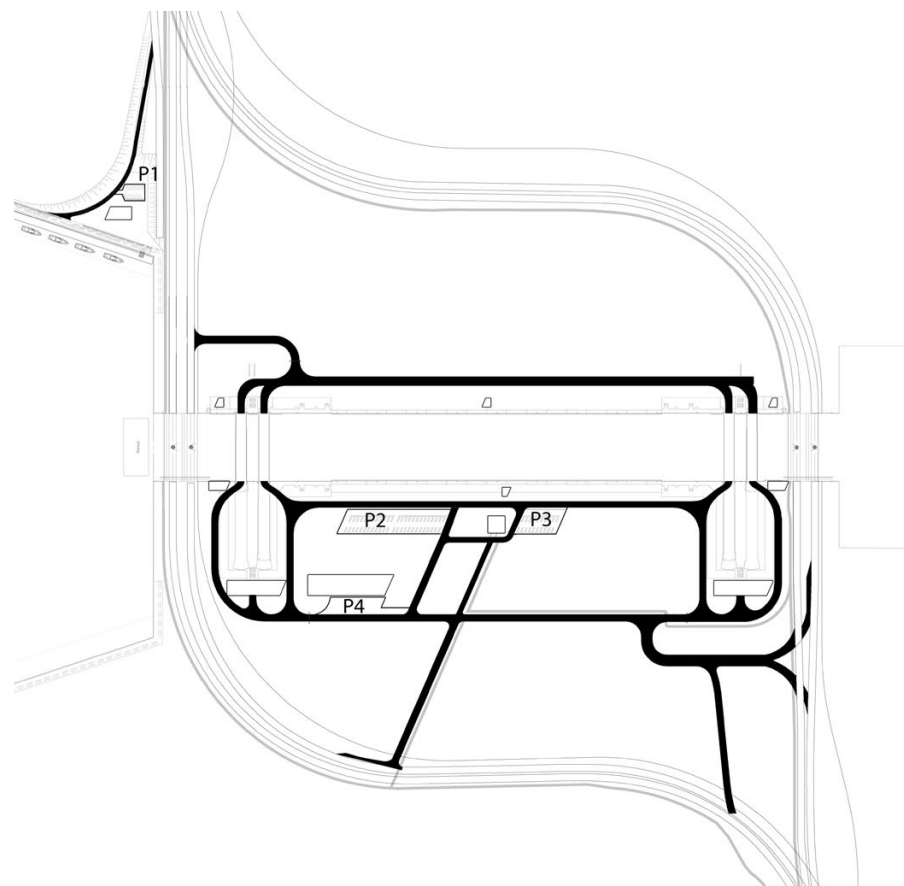
Bijdeinrichtingvanhetsluisplateaustaathetbedieningsgebouw centraal. Dit wordt gemotiveerd door het multifunctioneel gebruik van de verschillende diensten en het publieke karakter van het gebouw. De machinegebouwen, de onderhoudsloods, de toegangen tot de brugkelders, de schuilhuisjes en het gebouw voor de sleepdiensten zijn met een eenvoudige en bescheiden vormtotaal opgenomen in het landschap. De programma's van de verschillende gebouwen zijn indien mogelijk samengevoegd. De gebouwen zijn zo functioneel mogelijk gepositioneerd in relatie tot ontsluiting en gebruik.

De hiërarchie van toegangswegen wordt gerespecteerd en optimaal benut als ontsluiting en toegang van de verschillende dienstgebouwen. Het publieke circulatieschema werkt onafhankelijk van het private circulatieschema en sluiten ruimtelijk op elkaar aan. Hierdoor wordt de ruimte inname van de infrastructuur beperkt tot het noodzakelijke. Dit resulteert in een goedkopere aanleg en beheer van de infrastructuur.

-20-

Bebouwing

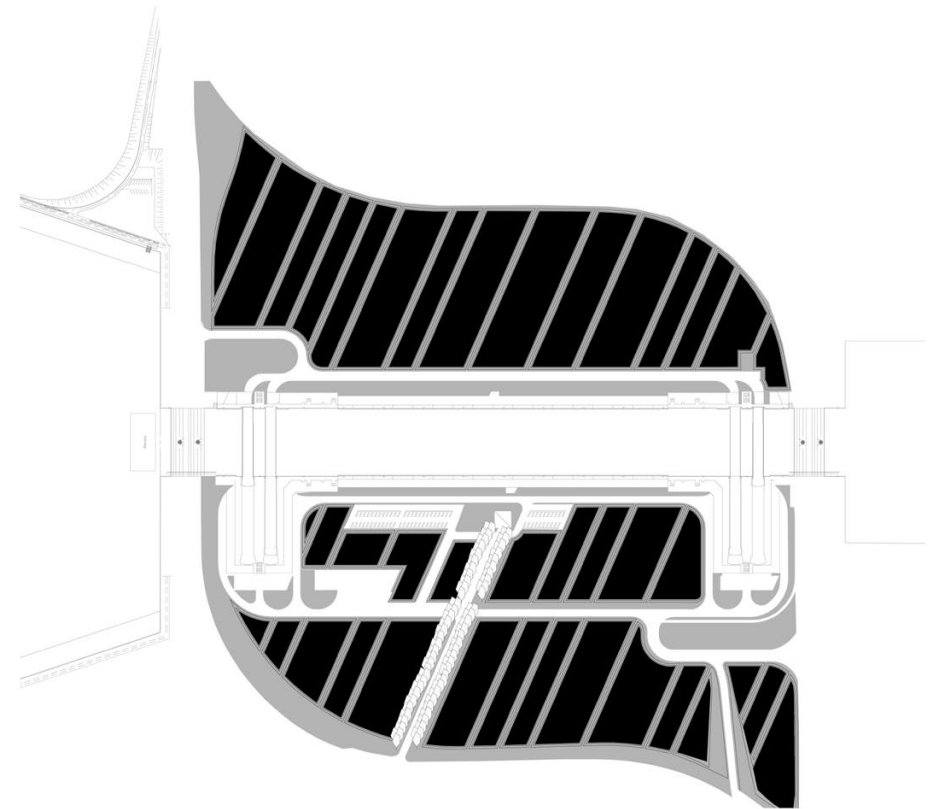
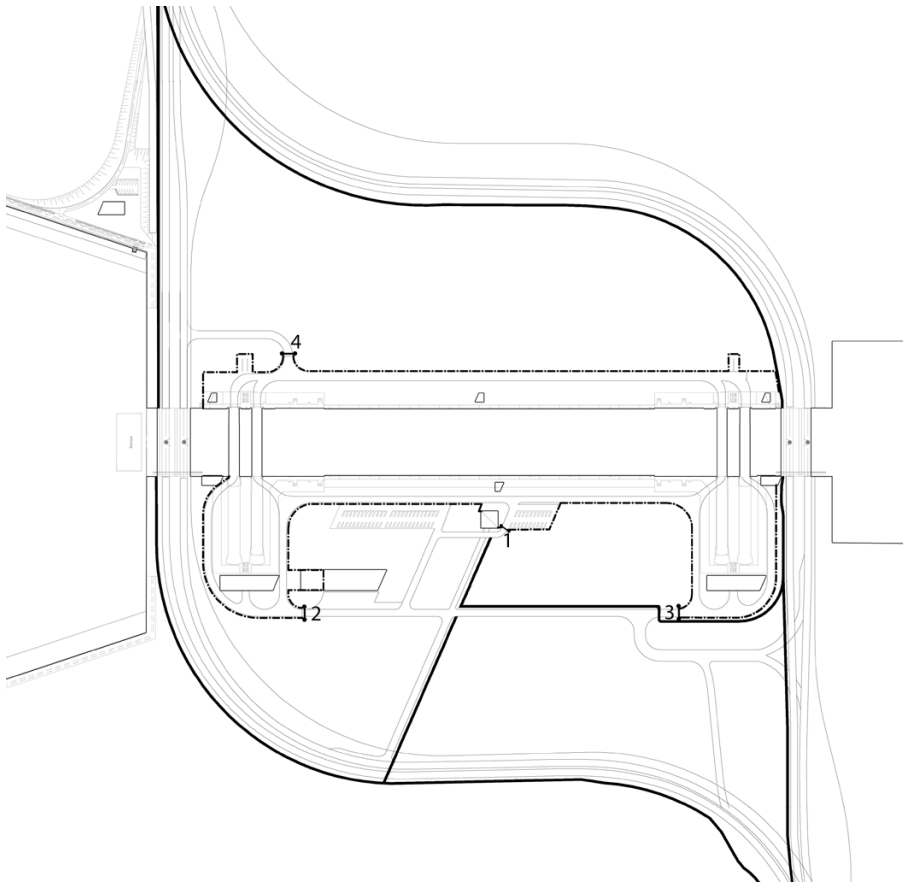
Infrastructuur

De zone binnen ISPS wordt gedefinieerd door het volgen van het interne circulatieschema. Het sluisgebouw en het gebouw voor EMU nemen de veiligheidsgrens op in het gebouw. Vier toegangspoorten maken het mogelijk de ISPS zone volwaardig te bedienen.

De diverse terreinen voor latere exploitatie en de verschillende tussenruimtes worden vanuit beheer vormgegeven. Zones met gemaaid gras worden afgewisseld met zones met extensieve beplanting.

De randen rond de infrastructuur en de hele zone binnen ISPS worden voor de maximale veiligheid van gebruik en overzichtelijkheid gemaaid. Een parallelle structuur van graspaden voorziet in toegankelijkheid van de iets lager gelegen extensieve grasvelden.

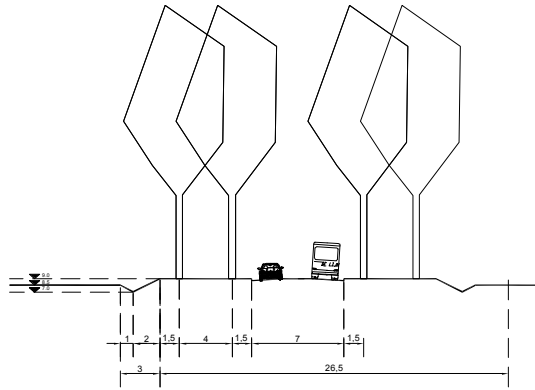
De richting van toegangsweg en parallelle extensieve grasvelden is deze van de vroegere Callodijk.

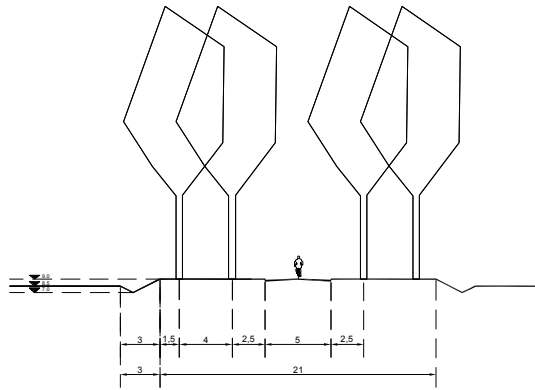
-21-

ISPS

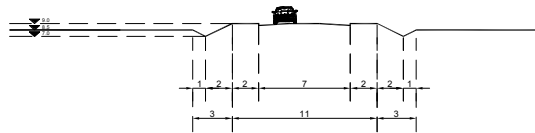
**Landschap: intensief en extensief
beheer**

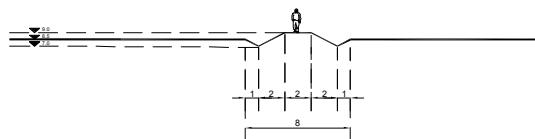
DOORSNEDE OPRIJLAAN

DOORSNEDE FIETSPAD

DOORSNEDE OPRIJLAAN

DOORSNEDE ONDERHOUDSPAD

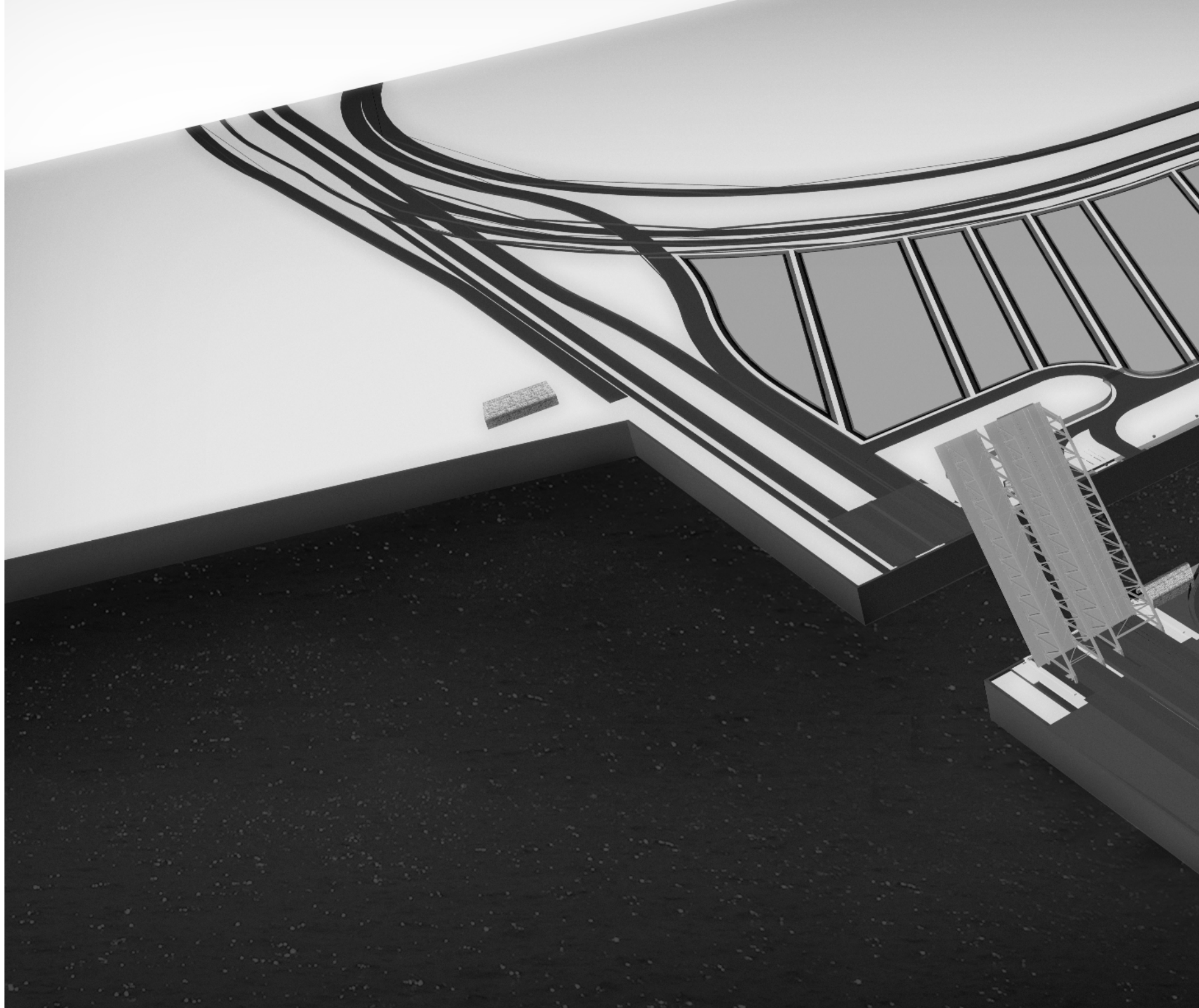
Populus Alba

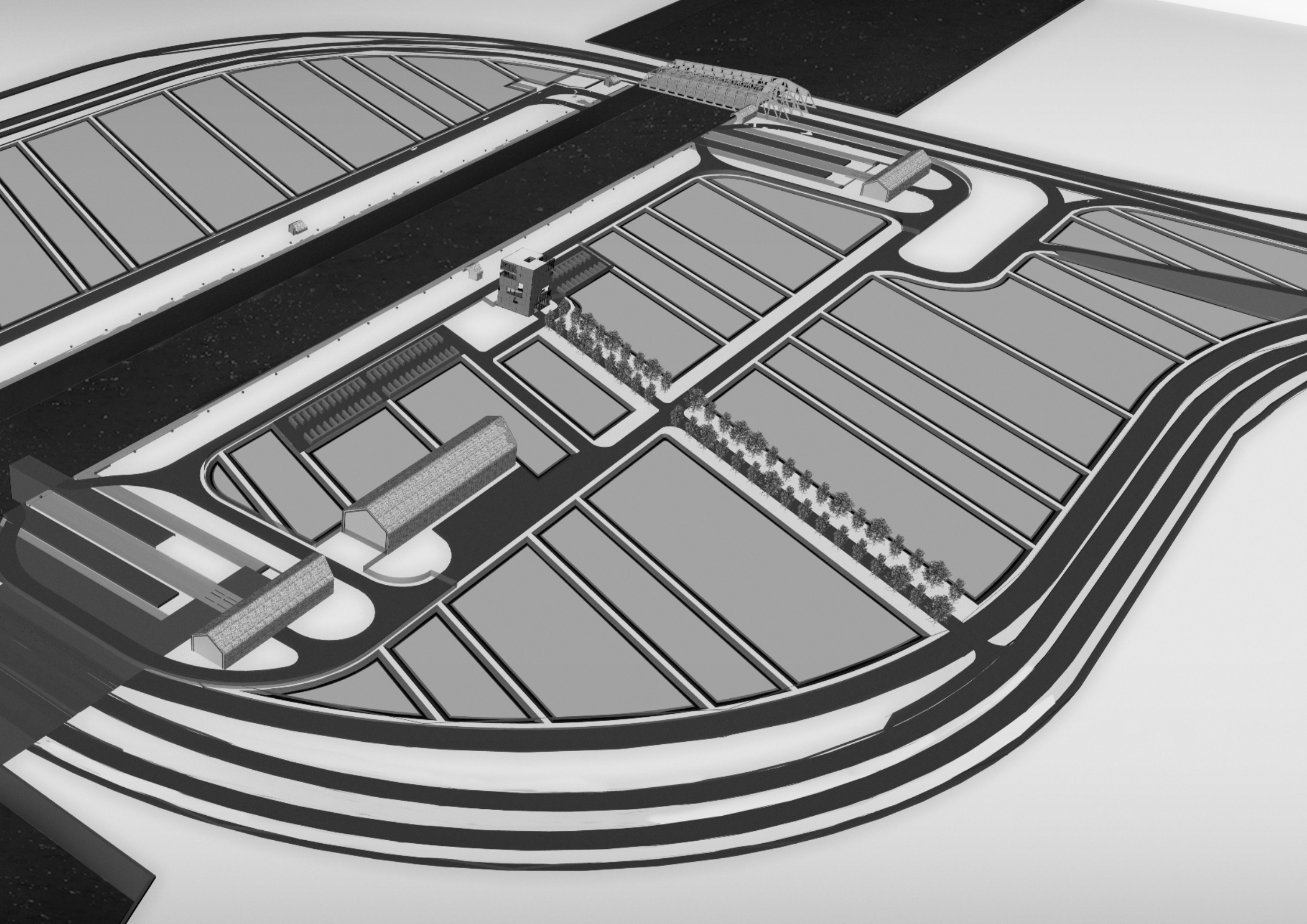

Gemaaid gras

Wild gras / heide

V

Architectonische synthese

Verloren geschiedenis klokkenhuis

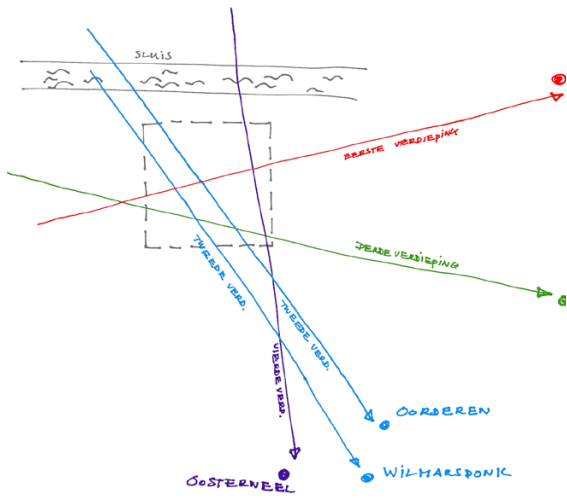
Openbare verticale georganiseerde vizieren op authentieke anekdotes van het oorspronkelijke landschap. Hoe heeft dit vorm gekregen?

De verschillende diensten worden georganiseerd rond een centrale vide in het bedieningsgebouw waar een serie trappen en lift de bezoeker bij een panorama-dek over de sluis brengt en waar je de sluisactiviteiten in volle glorie kan beleven. De weg naar beneden is een ruimtelijk trappenhuis die de bezoeker op elk niveau een ander uitzicht biedt. Noodzakelijkerwijs het uitzicht over de anekdotes van het verworven landschap, kerken, windmolens, akkers, polders, dorpjes met café en kerk.... Deze openbare verticale georganiseerde vizieren zijn uitgewerkt als galerijen, met documenten, beelden en informatie over de plaatselijke geschiedenis.

Deze ruimte heeft niet de ambitie te werken als een museum. De hoofdfunctie van het gebouw is de bediening, werking en beheer van het sluiscomplex. De galerijen zijn voorzien van robuust vormgegeven objecten en foto's over de hele wand. Deze centrale ruimte is zo ingericht dat het met een minimum aan exploitatie kan functioneren:

- beschermd voor de ergste wind en regen, maar heeft wel een open verbinding met het buitenklimaat.***
- wanden hebben grote verdiepingshoge gezeefdrukte foto's***
- ruimte voor objecten op sokkels of stalen vitrines; oud straatbord, haan van de kerktoren,..***

De inkom van het gebouw is een hek en biedt de nodige toegangscontrole van de verschillende gebruikers van het gebouw.

**PRINCIPESHEMA
ZICHTCORRIDORS**

HET KLOKKENHUIS

Allure 'Waaslandsluis'

De euforie van de haven en de functionaliteit van het sluiscomplex zijn tot uiting gebracht in de kloeke sculptuur van een lichte kubus met daarin een interieur, waar de herinneringen aan het oude landschap tot leven komen en geënceneerd zijn. De opzet is het ontwerp van een uitermate functioneel bedieningsgebouw met een betonnen gevel met plasticiteit.

De sterke scheiding van de verschillende programmaonderdelen uit het programma van eisen is overgenomen als opbouw van het gebouw en samengevat binnen een kubus.

Deze functies zijn: nautisch commando, bezoekersruimte, dienst dokmeesters, dienst loodsen, dienst havenkapitein, opslagruimte, dienst sluiswerkers.

-30-

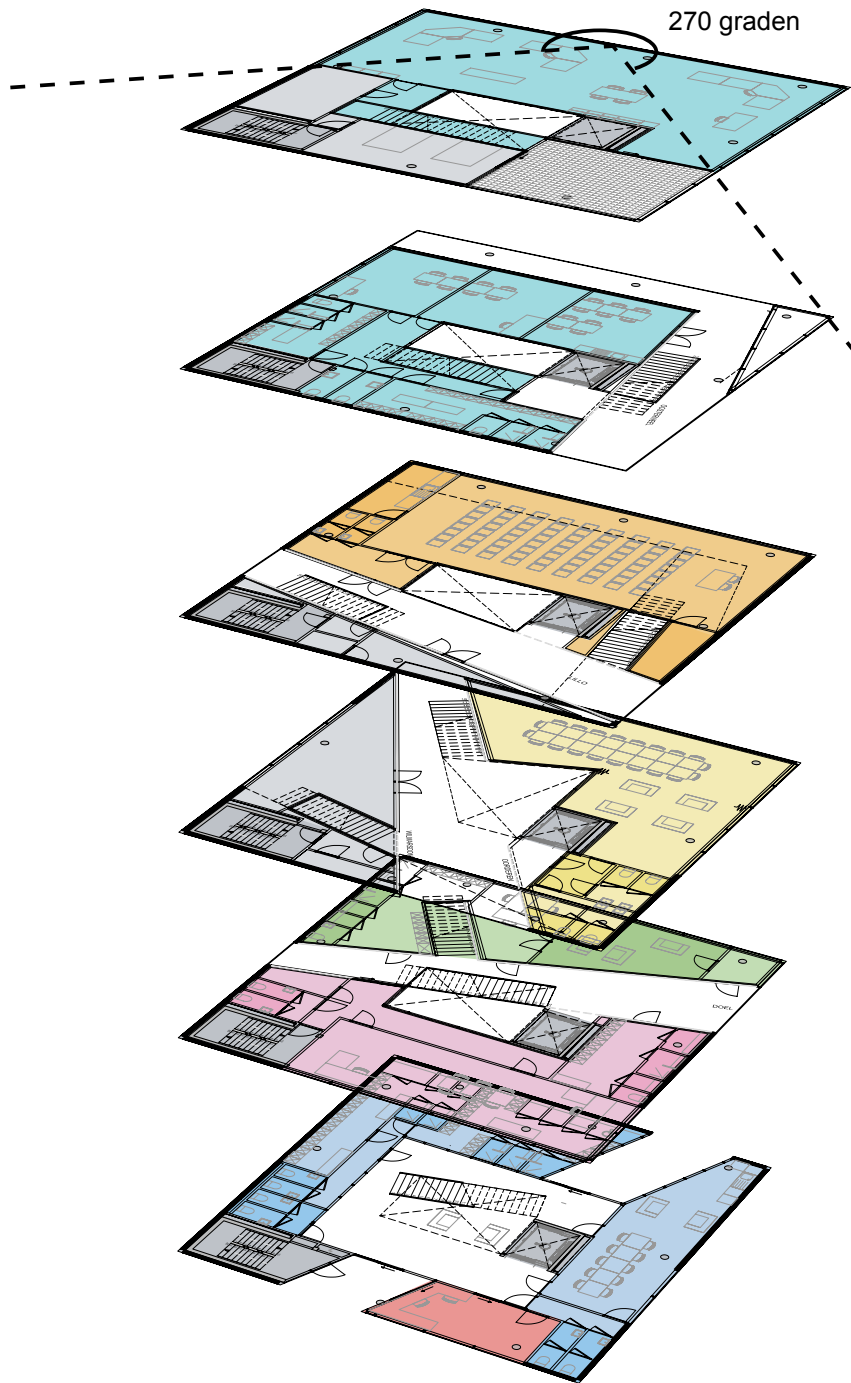
De circulatieruimte tussen de verschillende ruimtes, diensten en functies bestaat uit corridors, trappen en lift. Deze verkeersruimte krijgt een dubbele functie; toegankelijkheid en overzicht.

Veiligheid is een uitermate belangrijk onderdeel binnen de interne werking van het gebouw. In de huidige tijdscontext kan veiligheid niet genoeg benadrukt worden. De verschillende gebruikersstromen zijn overzichtelijk georganiseerd. Er is uitdrukkelijk niet gekozen voor een concept waar het publiek zich boven het nautische commando bevindt inzake veiligheid technische installaties en radar.

Het bedieningsgebouw vormt één van de achillespezen van de haven, cruciaal voor de Vlaamse economie. De haven vormt een gezicht van het land. Het vormt de drager van cultuur en Belgische nationaliteit. Het is een nationaal icoon waar iedereen trots op is.

FUNCTIONEEL SLUISGEBOUW

270 graden

NAUTISCH COMMANDO

NAUTISCH COMMANDO

PUBLIEKE FUNCTIE

**GEMEENSCHAPPELIJKE
VERGADERRUIMTE**

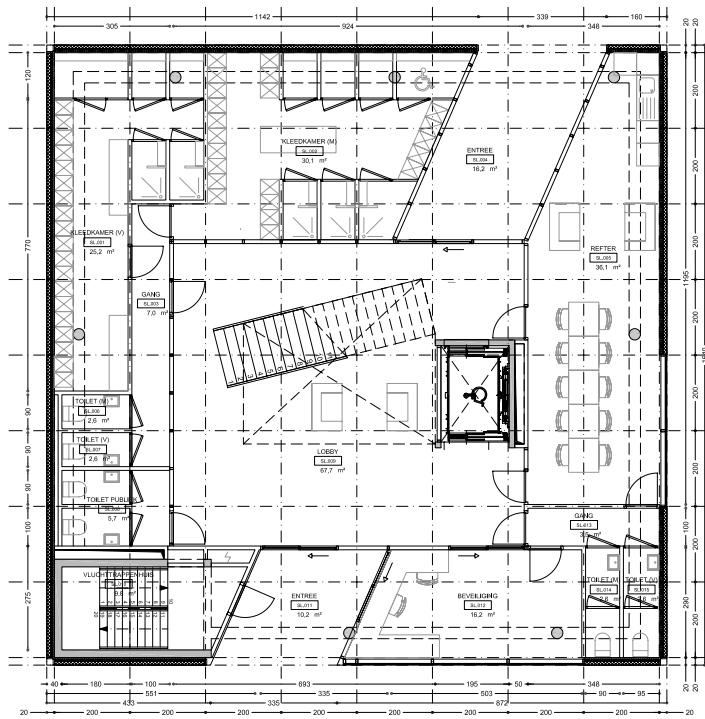
DIENST LOODSEN

DIENST DOKMEESTER

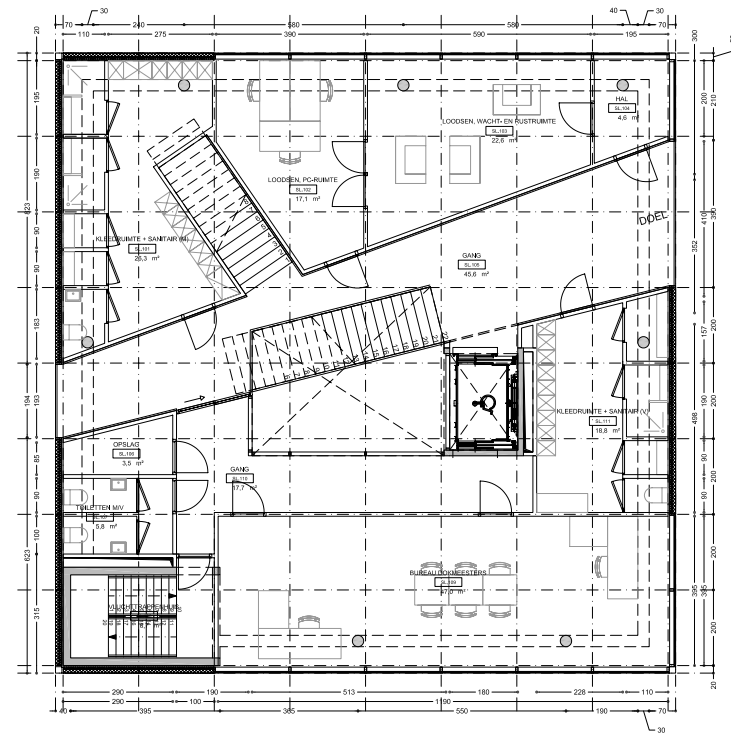
DIENST HAVENKAPITEIN

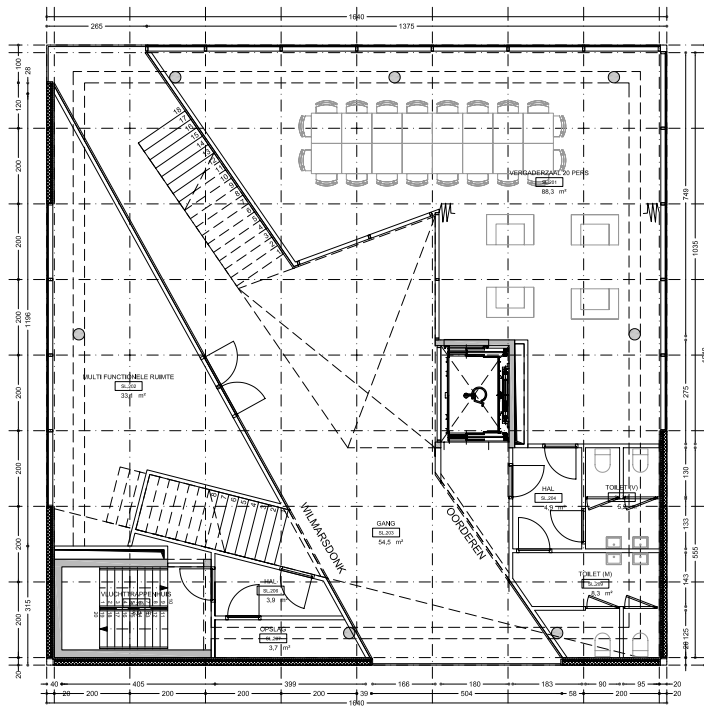
Gelijkvloers +9.00m TAW

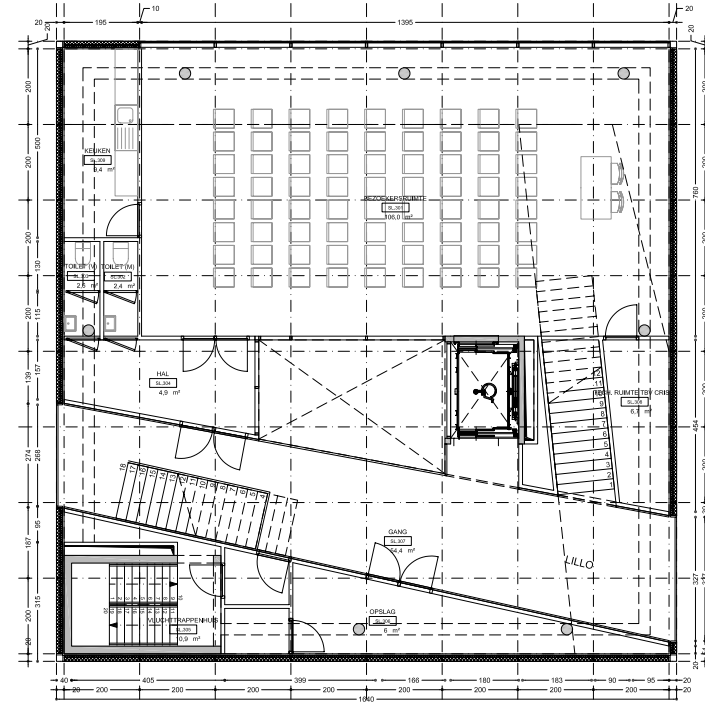
Eerste verdieping +13.00m TAW

EXPLOOSIE OOSTERWEEL

Tweede verdieping +16.25m TAW

Derde verdieping +19.50m TAW

Dondagmiddag

strompelt voort

alleen gelaten

na 't gelui

der klokken

de luie netten

hangen

opgetrokken

een zak

vol wind,

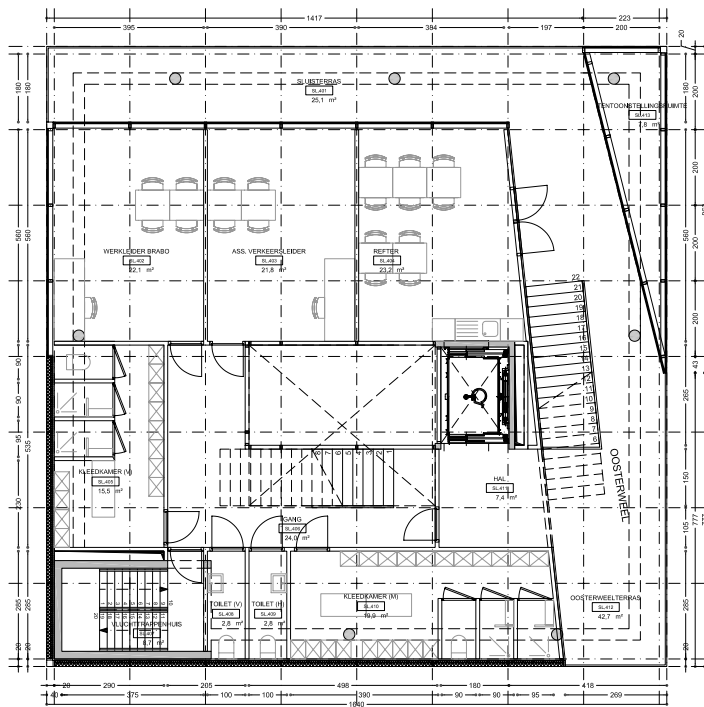
en niemand

meer

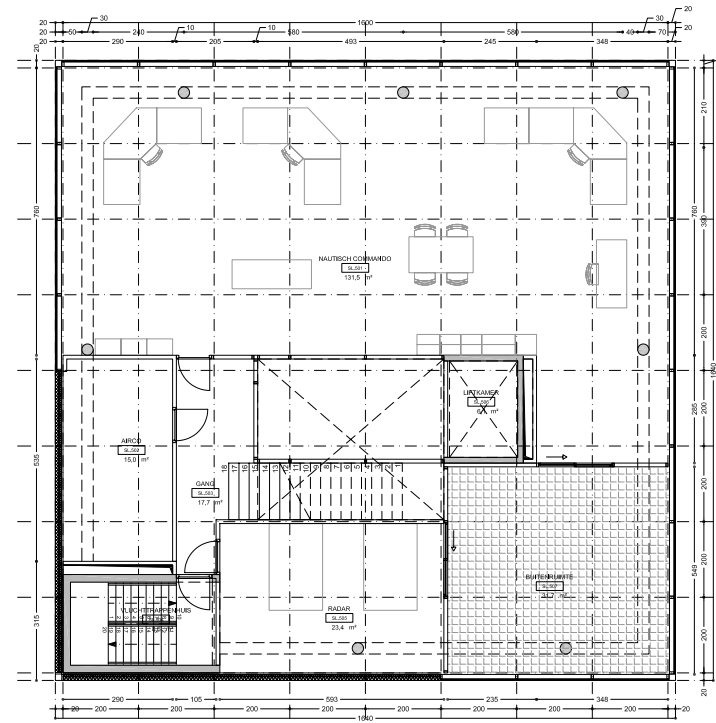
aan boord

DE D'OOSTER

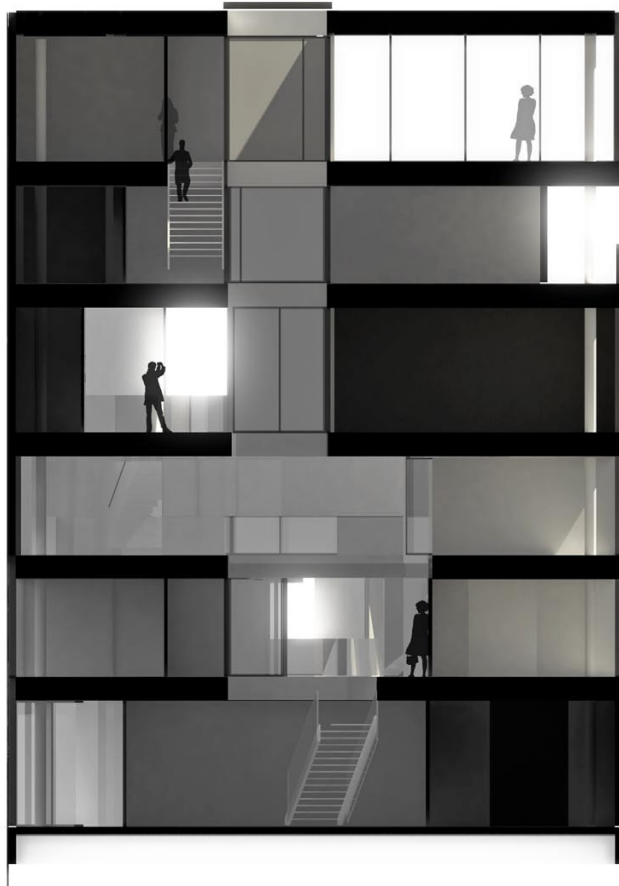

Vierde verdieping +23.50m TAW

Vijfde verdieping +26.75m TAW

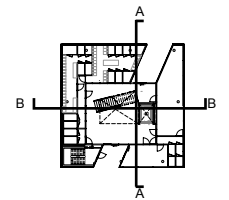
-40-

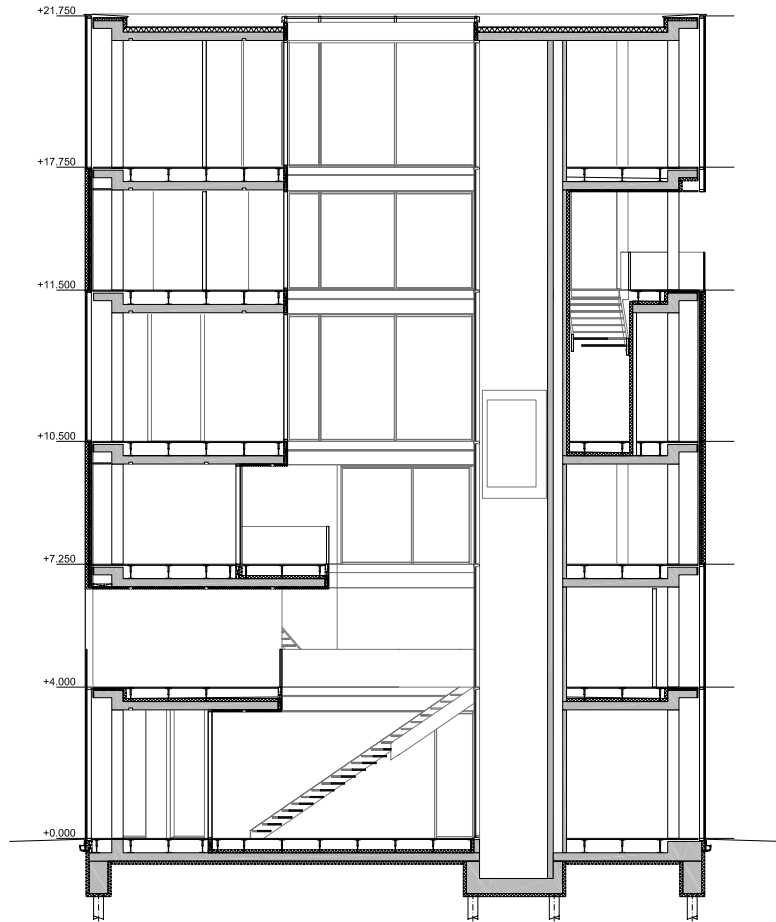

Doorsnede A-A

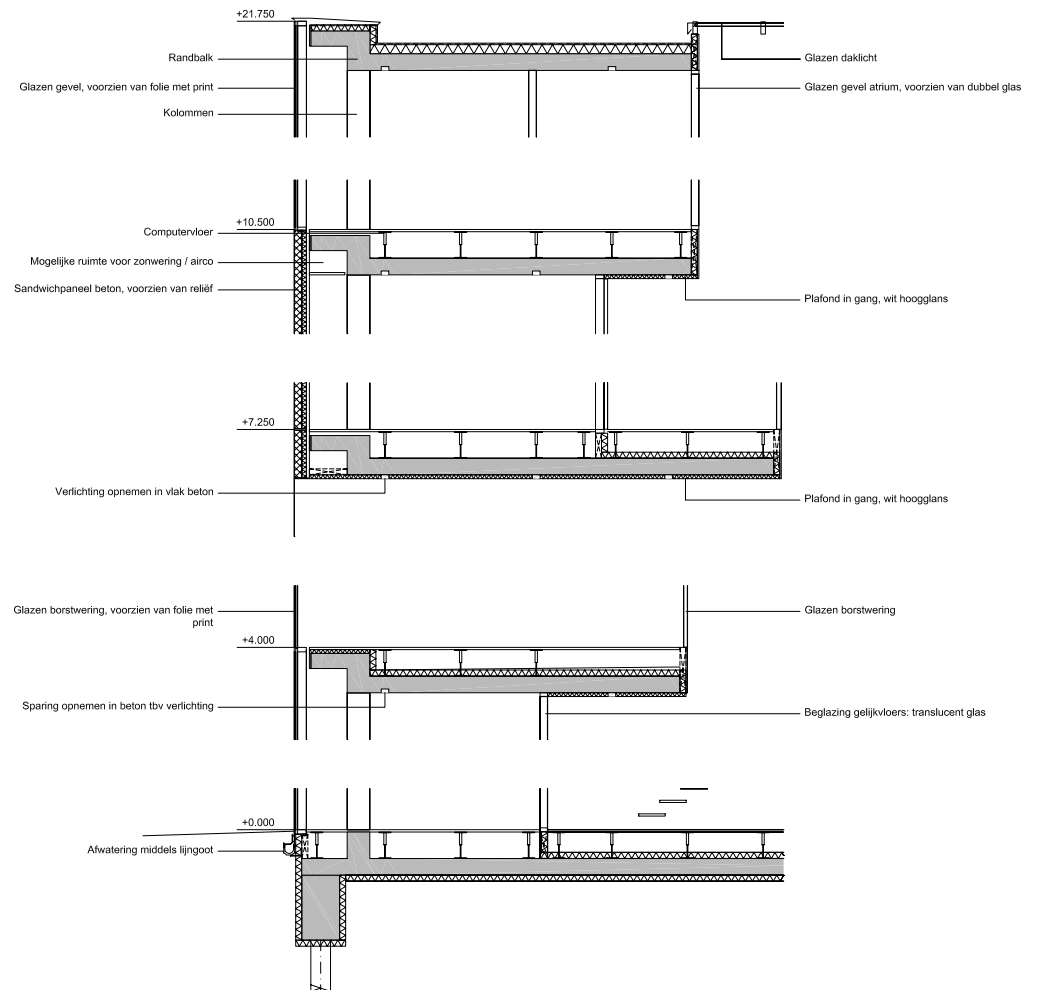

Doorsnede B-B

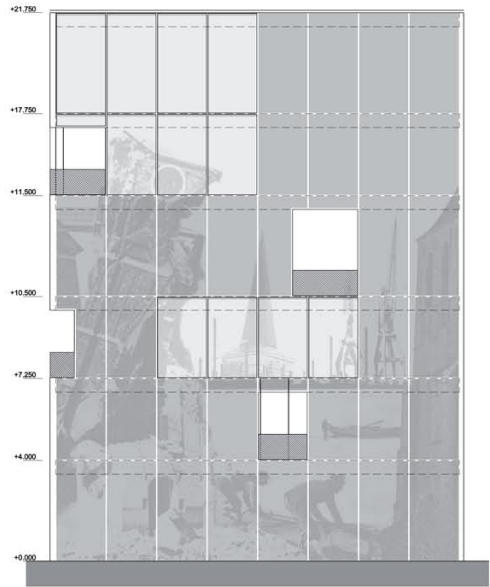

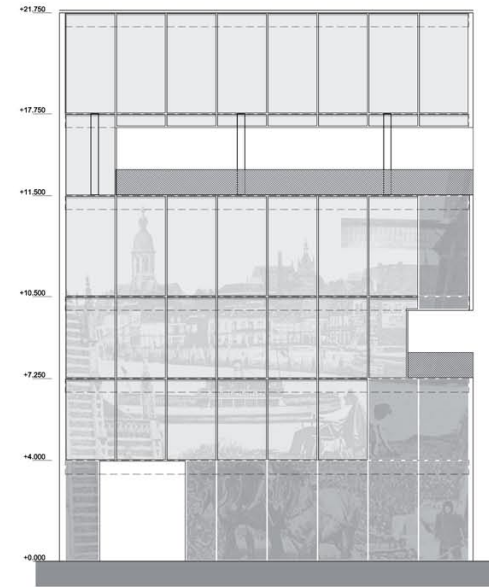
Doorsnede B-B

Principe detaillering

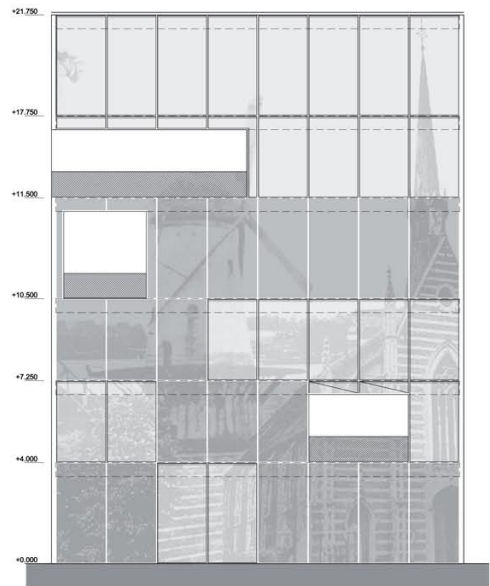

Gevelaanzicht west

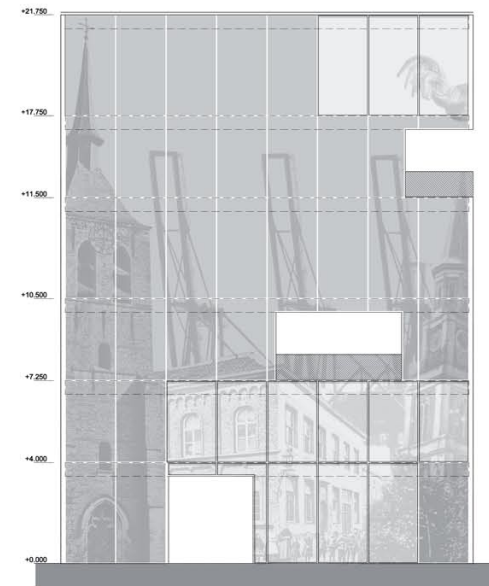

Gevelaanzicht noord (sluiszijde)

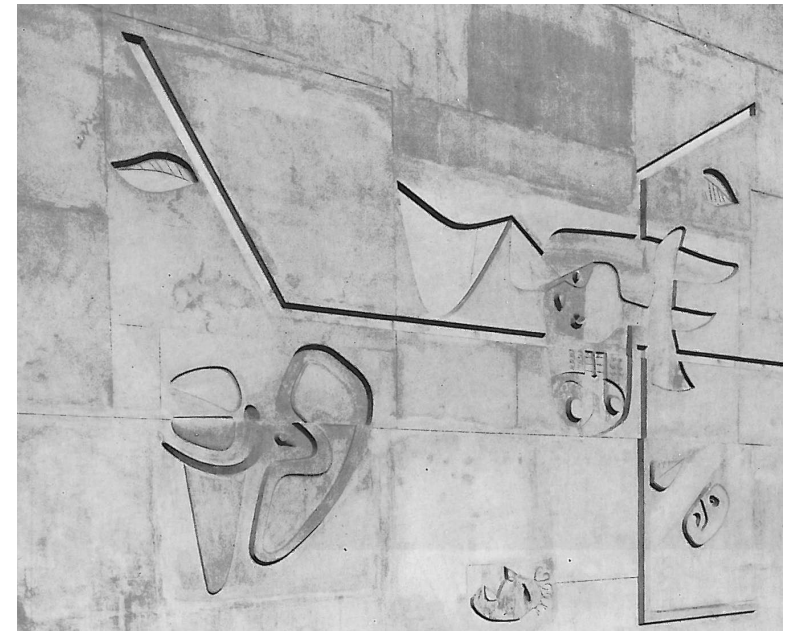
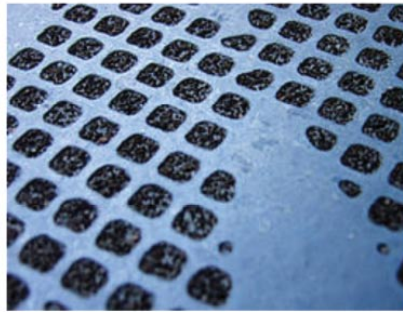
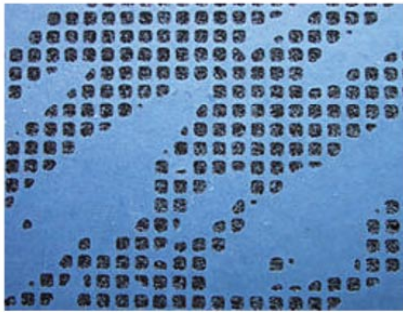
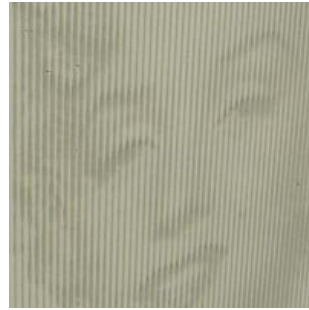
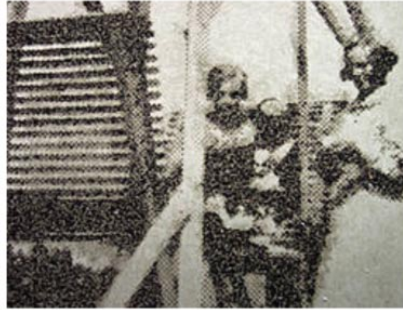
-42-

Gevelaanzicht oost

Gevelaanzicht zuid (entree)

Uithardingsvertragers

Relief

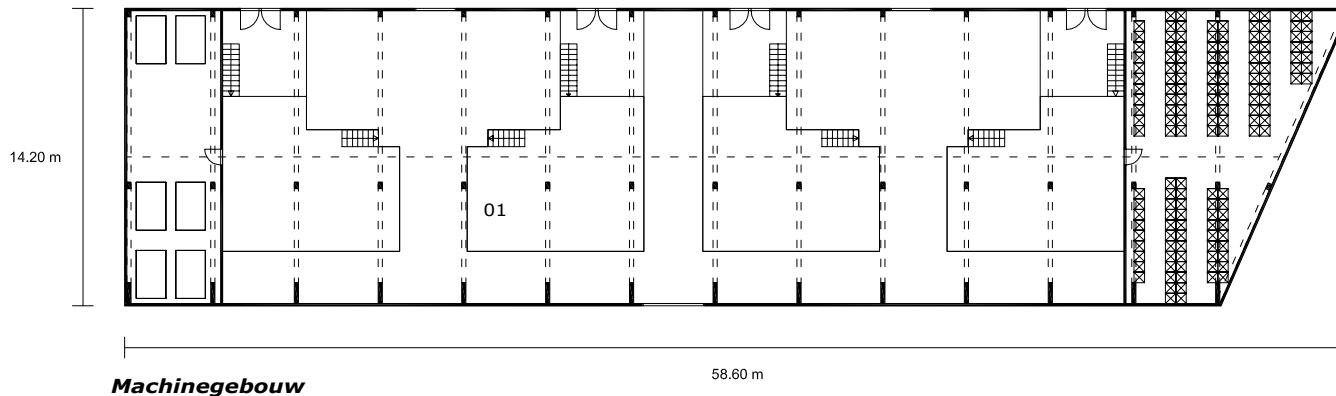

Zeefdrukken

Warm vervormen

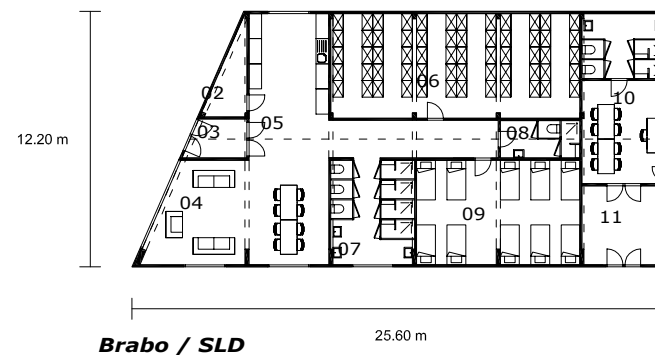
Folie

Familie van dienstgebouwen

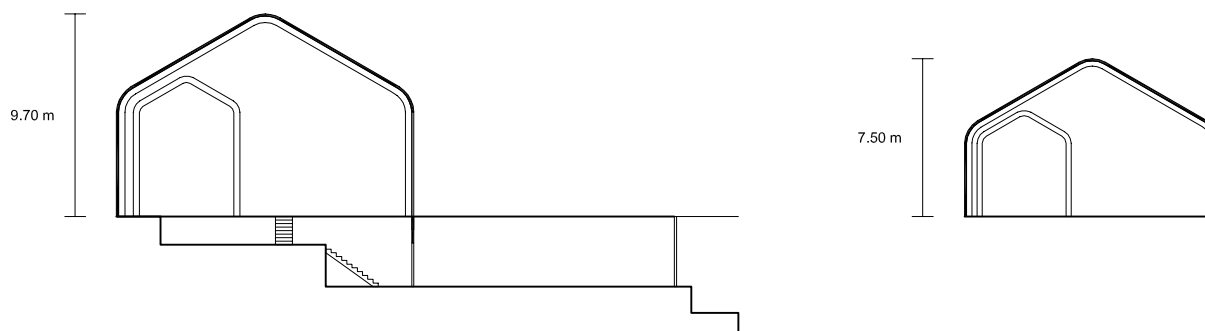

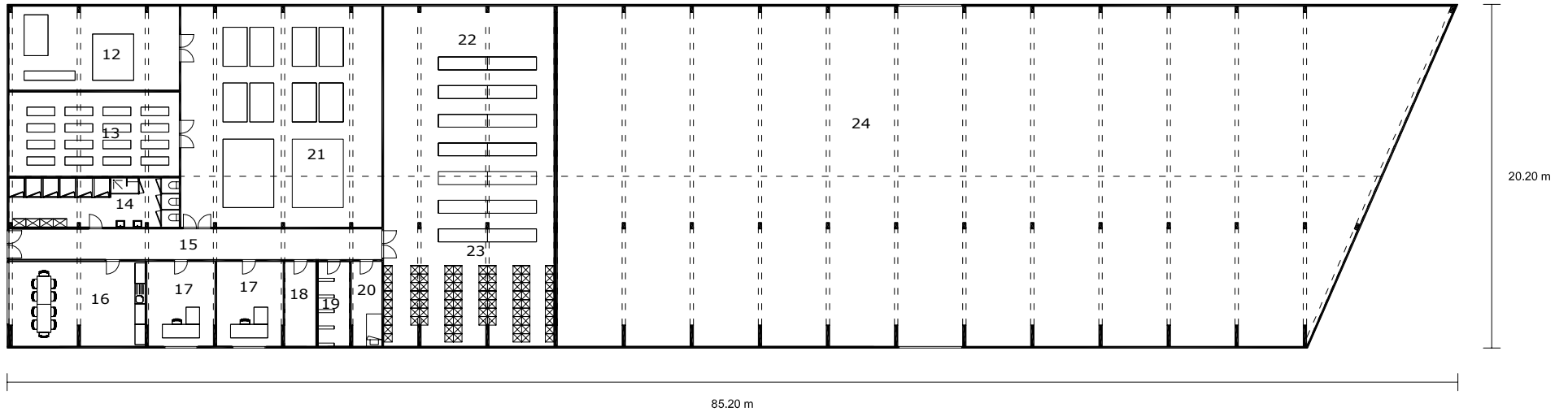
- 01 Machinegebouwen sluisdeur
- 02 Hogedruk reiniger
- 03 Entree
- 04 Leefruimte 12-14p
- 05 Keuken
- 06 Kastruimte
- 07 Douches mannen
- 08 Douches vrouwen
- 09 Slaapruimte 10p
- 10 Wachruimte / Refter / Bureau
- 11 Magazijn
- 12 Tech. ruimte elektroenergogroep
- 13 Tech. ruimte stat. no breakgroep
- 14 Kleedruimte S/BS/N INFR/NI
- 15 Gang
- 16 Refter
- 17 Bureel S/BS/N INFR/NI
- 18 Kopierruimte
- 19 Archief
- 20 EHBO
- 21 Tech. ruimte hoog- laagspanning
- 22 Werkplaats
- 23 Magazijn
- 24 Hangaar + Magazijn Tech. dienst GHA
- 25 Pompenzaal met hydraulische groepen
- 26 Sanitair sluiswerkers
- 27 Schuilruimte sluiswerkers

-44-

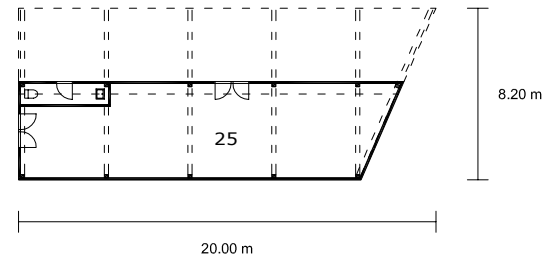
Gevelbekleding: kunstleien

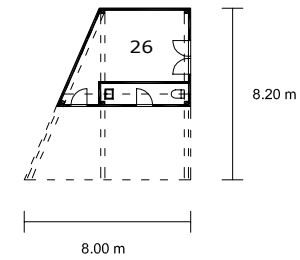

EMU / Hangaar

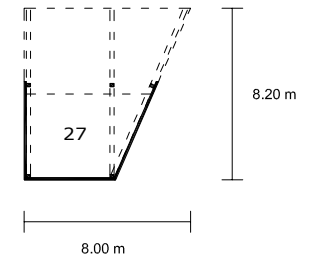
85.20 m

Pompenzaal

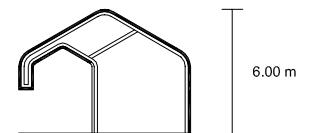
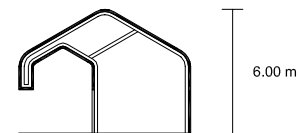
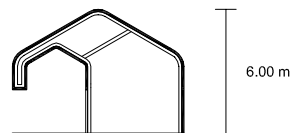
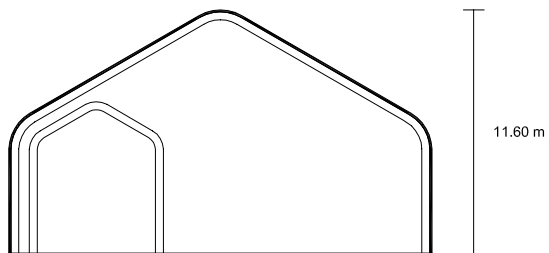

Schuilhuisje + sanitair

Schuilhuisje

-45-

schaal 1/350

